

Kotimainen ruoka - kotimaista työtä

Kohti tulevaisuutta

Suomalaista elintarvikealaa ravisteli 1990-luvulla poikkeuksellisen raju rakennemuutos. Syvä taloudellinen lama, Suomen EU-jäsenyys ja kotimaisen elintarviketeollisuuden keskittyminen vähensivät työpaikkoja elintarvikealalla historiallisen paljon.

Edelleen työpaikkavähennemää on tapahtunut, mutta vuosituhannen vaihteen jälkeen elintarvikealan alan rakennemuutos on tasaantunut ja allalle on myös syntynyt uusia työpaikkoja.

Suomalainen elintarviketeollisuus on kotimarkkinateollisuutta. Sen valmistamista tuotteista 80 % myös kulutetaan Suomessa. Viime vuosina kotimainen elintarviketeollisuus on pystynyt kasvattamaan vientiä.

Suuri osa kotimaisen ruuan valmistuksesta kulkee käsi kädessä maatalouden tuotannon kanssa. Maataloustuotanto tarvitsee jalostavaa kotimaista teollisuutta ja kotimainen teollisuus tarvitsee säilykseen kotimaista raaka-ainetta. Yhteistyö tuottajajärjestöjen kanssa on tarpeellista suomalaisen ruokaketjun tulevaisuudessakin.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry:llä on perinteisesti vahva elinkeinopoliittinen rooli. Liitto vaikuttaa siihen, että elintarviketeollisuuden ala huomioidaan valtakunnallisia päätöksiä tehtäessä. Onnistunut elinkeinopoliittikka varmistaa, että tuotantoketjun jokainen osa - niin tuottaja, teollisuus kuin jakelijakin - saavat oman osansa tuloksesta. Samalla huolehditaan, ettei yksikään kolmesta elintarviketjetjun osasta pääse määräävään asemaan. Näin voidaan parhaiten turvata myös se, että teollisuudella on palkanmaksukykyä.

- Yhteistyö tuottajajärjestöjen kanssa
- Vahva elinkeinopoliittinen vaikuttaja
- Elinkeinopoliittikka tukee työehtosopimustoimintaa

Itsenäinen SEL, vahva yhteistyössä

Työehtosopimusten tekeminen ja niiden noudattamisen valvominen on ammattiliiton tärkein tehtävä. SEL on kokoaan suurempi ammattiliitto juuri vahvan itsenäisyytensä vuoksi. Itsenäinen SEL on neuvotellut jäsentensä työehdoista yli sata vuotta.

SEL on Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n jäsenliitto. Itsenäinen ammattiliitto on myös hyvä yhteistyökumppani muille ammattiliitoille ja vahva tekijä työnantajien kanssa käytävissä sopimusneuvotteluissa. SEL toimii itsenäisenä ammattiliittona, jonka asioista päättävät sen omat jäsenet. Liitto pitää päätösvallan suhteessa poliittisiin puolueisiin ja ammatillisiin järjestöihin.

Tämän päivän yhteiskunnassa on vahvoja virtauksia, jotka tähtäävät tuloerojen kasvattamiseen ja suomalaisen hyvinvointimallin pirstomiseen. Siksi on erityisen tärkeää, että SEL on kaikin käytettävissä olevin voimin puolustamassa ja kehittämässä maamme sosiaali-, työttömyys- sekä eläketurvaa (toistaa sanaa turva). Tässä työssä tulee pystyä sujuvaan yhteistyöhön kaikkien niiden yhteiskunnallisten tahojen kanssa, joilla on samoja tavoitteita SEL:n kanssa. Elintarvikeala jakaantuu tulevaisuudessa yhä selvemmin suuriin ja pieniin yksiköihin. Pienten yksiköiden kasvua lisää alihankintateollisuuden lisääntyminen

sekä erikoistuminen paikallisiin ja erikoistuotteisiin.

Leimallista kehitykselle on se, että pienten ja hajallaan eri puolilla Suomea sijaitsevien yritysten määrä kasvaa. Samalla uhkana on, että epätyypilliset työsuhteet sekä ulkopuolisen työvoiman käyttö lisääntyvät. Liiton on pystyttävä valvomaan myös näiden työntekijöiden etua ja taattava liiton jäsenyydestä tuleva hyöty myös heille. Nykyisin järjestäytyminen alan ammattiliittoon ei ole itsestään selvää, joten jäsenhankintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös alalla ”epätyypillisissä” työsuhteissa työskentelevät tulee saada liiton jäseniksi.

SEL:lla on kattava alueellinen organisaatio, joka tukee työpaikkojen edunvalvontaa ja työttömyyskassan toimintaa. Työpaikkarakenteen muuttuessa on vahva alueellinen organisaatio perusteltu. On tärkeää, että työpaikkarakenteen muutosta seurataan erittäin tarkasti ja liiton organisaatio pystyy reagoimaan muutoksiin.

Samalla kun työpaikkarakenne eriytyy suuriin keskittyymiin ja pieniin yksiköihin, on luottamus- ja työsuojeluorganisaatiota syytä kehittää ja vahvistaa. Työpaikkatasolla liiton luottamushenkilöiden toimintamahdollisuuksia voidaan parantaa, kun liitto tukee, kouluttaa ja neuvoo heitä riittävästi.

Konsernien työpaikkatasolla edunvalvontaa hoitavat koordinoitusti luottamus- ja työsuojeluorganisaatio ja konsernitasolla yhtiön hallinnossa toimiva henkilöstö- sekä EWC-edustaja. *Näiden edustajien työsuhdeturvaa on kehitettävä ja vahvistettava.*

Teollisuuden järjestökentällä on tapahtumassa järjestörakenteen muutos, joka vaikuttaa niin työnantaja- kuin työntekijäpuoleen. Työnantaja- ja työntekijäliittojen lukumäärä vähetessä on liiton sopimustoiminta uusien haasteiden edessä. Kokonaisuudessaan SEL:n on pyrittävä ennakoimaan ja huomioimaan tulevien muutosten seuraukset omassa toiminnassaan.

- Liitto säilyy itsenäisenä
- Työtä maamme sosiaali-, työttömyys-(pois,) sekä eläketurvan eteen
- Alan rakennemuutos huomioidaan toiminnassa
- Liitolla on kattava alueellinen organisaatio
- Luottamus- ja työsuojeluorganisaatiota kehitetään
- Jäsenhankintaa kehitetään
- Järjestörakenteen muutokset ennakoidaan

Haasteet suomalaisessa ruokatuotannossa

Suomalainen ruokateollisuus ei ole löytänyt tuotekehitysponnisteluista huolimatta maailmanlaajuista brändiä. Onnistunut aluevaltaus on terveysvaikutteiset ruuat, joissa Suomi on yksi edelläkävijöistä.

Suomalaisten tulee kehittää uusia kansallisia ja kansanvälisiä ruuan kärkituotteita mm. terveysvaikutteisissa ja järkituotteissa, kun kansainväliset terveyspoliittiset kysymykset ovat yhä korostuneemmin länsimaiden haasteena.

Ruuan raaka-aineet tulee tuottaa siellä, missä niiden ostajat ovat. Lähiruoka tulee nostaa

kansalliseksi ja kansainväliseksi teemaksi, jossa huomioidaan kansallinen alkutuotanto. Ruuan alkuperä tulee merkitä aina tuotteeseen. Ruoka on tuotettava pellolta pöytään eettisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Väestöennusteiden mukaan suomalaisten määrä tulee vähenemään. Ruokatottumusten ja kotitalouksien rakenteiden muuttuessa kotitalouksiin ostetaan entistä enemmän puolivalmisteita ja ruuan valmiita osia. Näin ollen valmisruokien tuotanto tulee tulevaisuudessa edelleen kasvamaan.

Elintarvikesektorin verotuskysymyksissä on huomioitava kansalliset intressit ja huoltovarmuuden varmistaminen. Elintarvikkeiden verotuksen on oltava samalla tasolla kuin keskimäärin Euroopassa.

Kaupan aukiolokysymys on yhteiskunnallisesti hyvin merkittävä. Sunnuntaiaukiolon vapauttaminen muuttaisi elintarvikkeiden tuoretuotannon rytmiä ja tulisi lisäämään merkittävästi painetta viikonloppu- sekä osa-aikatyöhön. Tästä johtuen SEL vastustaa kaupan sunnuntaiaukiolon vapauttamista.

- Suomalaisten ruokainnovaatioiden kautta työpaikkoja Suomeen
- Vaaditaan alkuperämaamerkitöjä elintarvikkeiden pakkauksiin
- Kampanjoidaan kotimaisen ja lähiruuan puolesta
- Jatketaan työtä ruuan arvonlisäveron alentamiseksi
- Vastustetaan kauppojen aukiolosäädösten vapauttamista

Kansainvälinen toiminta pohjoismaisen mallin puolesta

Korkea järjestäytymisaste ja voimakkaat ammattiliitot ovat osaltaan mahdollistaneet suomalaisen hyvinvointivaltion ja sopimusyhteiskunnan rakentamisen. Kansainvälinen kehitys tuo muutospaineita tähän pohjoismaiseen yhteiskuntamalliin. Euroopassa monet näkevät Pohjois-Euroopan korkean järjestäytymisasteen merkittävänä kilpailutekijänä sekä ennustettavuuden ja vakauden takeena.

Tasa-arvon ja solidaarisuuden ihanteet tulee nähdä myös tämän päivän ja huomisen kestävinä arvoina. Yhteiskunnallisen syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäiseminen on osaltaan myös ammattiyhdistysliikkeen tehtävä, joka on ulotettava kansallisten rajojen yli. Ammattiyhdistysliikkeen tulee toimia kansainvälisesti pääomavirtojen ja työpaikkojen siirtyessä maasta toiseen. Liiton kansainvälinen toiminta tapahtuu EFFAT: n ja IUF: n puitteissa. Liitto tukee kansainvälisiä tuki- ja solidaarisuushankkeita elintarvikealalla huomioiden kansalliset resurssit.

Edustajakokouskaudella tulee edelleen kehittää kansainvälisen toiminnan painopisteitä kokonaisvaltaisen edunvalvonnan suuntaan. Painopistealueita ovat lähialueet ja Itämeren ympäristö. Toiminnan sisällöllisenä johtotähtenä on tukea sekä kansallisten neuvottelujärjestelmien kehittymistä että kansallisten liittorakenteiden vahvistumista. Pohjoismaiset veljesliitot muodostavat luonnollisen kansainvälisen viitekehyksen. Yritysrakenteiden ja markkinoiden yhdentyessä tulee edelleen kehittää konsernien sisäistä edunvalvonnallista yhteistyötä. Kansainvälisissä järjestöissä pyritään yhteispohjoismaisiin aloitteisiin ja kannanottoihin.

Baltian maiden ammattiliittojen kanssa kehitetään suhteita keskinäisen kunnioituksen ja tasa-arvon pohjalta. Järjestäytymistä tuetaan ja kehitetään samalla koulutuspanosten seurantarjestelmiä. Erityistä huomiota kiinnitetään suomalaisten yritysten toimintaan Baltiassa. Hyvään yrityskansalaisuuteen sisältyy neuvottelumekanismien ja kansallisten työehtosopimusten hyväksyminen.

Venäjän ammattiyhdistysliikkeen kehittymistä seurataan tarkoin. Yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa kehitetään koulutusta etenkin lähialueilla. Erityistä huomiota kiinnitetään monikansallisten yritysten toimintatapoihin. Kansalaisyhteiskunnan kehittymiseen Venäjällä tulee osaltaan kuulua vahva ja työntekijälähtöinen ammattiyhdistysliike.

Puolan ammattiyhdistysliikkeen kanssa jatketaan yhteistyötä yhteistyösopimusten hengessä. Koulutusyhteistyön kehittämistä on jatkettava ja järjestäytymisen prosesseja tuettava.

Eurooppalaiset yritysneuvostot ovat vielä pitkälti kehitysvaiheessa. Yritysneuvostot ovat osa liiton edunvalvonnan kenttää. Edustajien koulutukseen tulee kiinnittää lisääntyvää huomiota. EWC -edustajat tulee nähdä kansainvälistymisen prosessien asiantuntijoina, ja heidän osaamistaan tulee hyödyntää liiton toiminnassa.

- Kansainvälisen konserniyhteistyön tuki
- Järjestäytymisen edistäminen lähialueilla
- Toiminta ja yhteistyö kansainvälisissä järjestöissä osana pohjoismaista ryhmää
- Kohdennettujen solidaarisuusprojektien tukeminen SASK:n puitteissa

Toiminta jäsenen ehdoilla

Muuttuva työympäristö ja kiristynyt työtahti vaativat kaikkien jäsenten yhteistä osallistumista työpaikoilla, jotta niiden aiheuttamat haitat voidaan minimoida. Työpaikkojen korkea järjestäytymisaste ja koulutettu luottamusmies- sekä työsuojeluorganisaatio voivat yhdessä parhaiten hallita jatkuvasti muuttuvaa työympäristöä. Erityisesti pienten työpaikkojen jäsenten aktivointi sekä yhdyshenkilöiden tavoittaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Epätyypilliset työsuhteet uhkaavat lisääntyä elintarvikealalla mm. kauppojen aukioloaikojen mahdollisesti vapauduttua. Liiton on toimittava myös epätyypillisessä työsuhteessa olevien jäsentensä tukena. Työaikojen sovittaminen muuhun elämänrytmiin on huomioitava aiempaa paremmin kaikilla työpaikoilla. Työympäristön jatkuva kehittäminen työssä jaksamisen parantamiseksi on jokaisen työyhteisön jäsenen tehtävä.

Liiton, aluejärjestöjen sekä ammattiosastojen on turvattava yhä voimakkaammin luottamusmiesten, työsuojeluhenkilöstön sekä muun jäsenistön jatkuva koulutustarve tulevaisuuden haasteet huomioiden.

Työolosuhteiden, palkkauksen, hyvinvoinnin ja työehtosopimusten parantaminen ja tavoitteiden asettaminen yhdessä jäsenten kanssa perustuu jäsenlähtöisyyteen.

Liittomme valmistautuu myös muista kulttuureista olevien elintarviketyöläisten jäsenhankintaan ja jäsenpalveluun. Lisäksi liitto huomioi liiton kaksikieliset jäsenet toiminnassaan tasa-arvoisesti suomenkielisen jäsenistön kanssa. Myös jäsenistön alueellinen tasa-arvo on turvattava muun muassa tasaamalla kustannuksia niillä alueilla, joilla välimatkat tuovat merkittäviä lisäkustannuksia.

Jäsenrekisterin toimintaa on kehitettävä, nykyaikaistettava ja ammattiosastojen sekä luottamusmiesten on saatava jäsenrekisterin tietoja tarvittaessa. Jäsenrekisteri on pidettävä ajantasaisena.

Liitto tarvitsee toimintaansa uusia, nuoria jäseniä. Saavuttaakseen tämän tavoitteen on liiton selvästi panostettava nuorisotoimintaan.

- Jäsenten aktivointi työpaikkatason toimintaan
- Liitto on yhtä kuin sen jäsenet

Ammattitaito tuo turvaa

Elintarviketeollisuus tarvitsee ammattitaitoista työvoimaa menestyäkseen kansainvälisessä kilpailussa. Korkeatasoinen ammatillinen koulutus nostaa osaltaan alan arvostusta ja takaa suomalaisen ruuan säilymistä laadukkaana sekä turvallisena. Oppisopimuskoulutus on osa ammatillista koulutusta ja sitä on kehitettävä ja valvottava. SEL:n edustajat toimivat aktiivisesti opetushallituksen alaisissa tutkintotoimikunnissa.

Yrityksien koulutusvastuuta on lisättävä, sillä elintarvikealalla on vähiten työntekijöille suunnattua koulutusta teollisuudessa. Ammattitutkinnon tulee näkyä työntekijälle osoitetuissa työtehtävissä ja palkkauksessa. Alalle tulevien maahanmuuttajien, vuokratyövoiman ja ulkoistetun työvoiman ammattitaidon varmistaminen ja perehdyttäminen tehtäviin on työnantajan velvollisuus. Elintarviketeollisuus tulee kilpailemaan tulevaisuudessa pätevistä työvoimasta, joten alan houkuttelevuutta pitää lisätä koulutusmahdollisuuksia lisäämällä.

Taatakseen jäsenistölle parhaan mahdollisen turvan liitto kouluttaa jatkuvasti luottamushenkilöitä työpaikoilla ja ammattiosastoissa. Työsuojelu, työehtosopimusten laatiminen, tulkinta ja soveltaminen sekä työntekijöiden edunvalvonta niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin vaativat liitolta aiempaa suurempaa panostusta koulutukseen. Alan kansainvälistyminen ja yhteiskunnalliset muutokset huomioidaan myös koulutuksessa.

Ammattiosastot ovat merkittävä osa ammattiliiton toimintaa. Ammattiosastot tekevät liiton tutuksi jäsenistölle ja keräävät yhteen työpaikkojen luottamushenkilöt sekä muut ay-aktiivit. Ammattiosastot saavat tukea tehtäviinsä liitolta, joka mm. järjestää koulutusta järjestötoiminnasta. *Liitto järjestää myös alueellista koulutusta.* Tasokas koulutustarjonta lisää ay-toiminnan houkuttelevuutta ja jäsenistön aktiivisuutta.

Liiton henkilökuntaa kannustetaan jatkuvaan opiskeluun. Vahva liitto tarvitsee osaavan, muutoskykyisen ja uutta tietoa omaksuvan henkilökunnan pystyäkseen toimimaan

muuttuvassa yhteiskunnassa jäsenistönsä hyväksi. Jokaiselle työntekijälle taataan riittävä koulutus tehtäviensä menestyksekkääseen hoitoon niin atk-taidoissa, teknisissä valmiuksissa kuin kielitaidossa.

- Korkeatasoinen ammatillinen koulutus
- Liitto kouluttaa ammattiosastoissa ja työpaikoilla
- Henkilökunnalle taataan työtehtävien menestyksekkääseen hoitoon tarvittava koulutus

Jäsenlähtöinen sopimustoiminta

Liittokohtaisia työehtosopimusneuvotteluja vaikeuttaa yhä enemmän tuotannon tehostaminen, töiden ulkoistaminen, vuokratyön ja osa-aikaisten työsuhteiden lisääntyminen kaikilla sopimusaloilla. Lisäksi neuvotteluilmapiiriä kiristää työnantajien koventuneet asenteet, kasvaneet tulostavoitteet, kansainvälistymisen paineet sekä pyrkimys tuloerojen kasvattamiseen.

Liiton solmimia työehtosopimuksia on kehitettävä ja parannettava yhtenäisin suuntaviivoin ja päätösin. Työehtosopimusten merkitys tulee säilymään ja korostumaan liittokohtaisissa työehtosopimusneuvotteluissa. Muutokset on pystyttävä ennakoimaan ja luotava toimintamallit uusiin olosuhteisiin. Luottamusmiesverkosto on saatava aiempaa toimintakykyisemmäksi. Konsernien sisällä on alakohtaisesti luotava yhteiset toimintatavat ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Työpaikka-, konserni- sekä liittotasolla on toimittava yhteisten tavoitteiden puolesta.

Sopimustoiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota työolosuhteisiin ja työturvallisuuteen. Elintarvikealan työturvallisuuden ja työolosuhteiden parantamiseen on pyrittävä myös sopimustoiminnan keinoin.

- Valtakunnalliset pääluottamusmies- ja työsuojeluvaltuutettujen kokoukset
- Alueelliset pääluottamusmies- ja työsuojeluvaltuutettujen kokoukset
- Sopimustoiminnan tuki ammattiosastoille
- EWC -yhteistyö
- Työehtosopimusjaostot strategian suunnittelijoiksi

Viesti perille

SEL:n viestintä tukee ja palvelee liiton tavoitteiden toteuttamista. Se rakentaa liiton julkista kuvaa yhteistyössä liiton muiden toimintasektoreiden kanssa. Viestintä on osa liiton yhteiskuntasuhteiden hoitamista. Viestintä perustuu varmennettuun ja ajankohtaiseen tietoon, on ymmärrettävää, avointa, vuorovaikutteista ja huomioi kohderyhmänsä. Liiton sisäinen, ulkoinen ja järjestöviestintä toimivat yhdessä.

Viestinnän tehtävänä on paitsi tiedottaa liiton toiminnasta jäsenistölle niin myös tehdä liiton toiminta houkuttelevaksi ja tutuksi. Aktiivinen tiedottaminen liiton ja ammattiosastojen

toiminnasta vahvistaa jäsenten suhdetta ammattiliittoon. Sähköisen viestinnän merkityksen kasvu huomioidaan liiton viestinnässä. Jäsenviestinnässä itsenäistä ja ammattitaitoisesti tehtyä jäsenlehteä kehitetään yhteistyössä jäsenistön ja ammattilaisten kanssa. Viestinnän näkyvyyttä, vaikuttavuutta ja toimivuutta arvioidaan säännöllisesti.

- Viestintä avointa ja luotettavaa
- Tukee järjestön toimintaa
- Auttaa jäsenhankinnassa
- Sähköinen viestintä lisääntyy
- Jäsenlehteä kehitetään
- Viestintää arvioidaan säännöllisesti